

Finansdepartementet

Statskontoret
Box 8110
104 20 Stockholm

Uppdrag till Statskontoret att ta fram ett underlag för bedömning av förekomsten av korruption i kommuner och landsting

Regeringens beslut

Statskontoret ska ta fram ett samlat underlag som ger en bild av rättspraxis, forskning och uppfattningen om förekomsten av korruption i kommuner och landsting samt kommun- och landstingsägda företag. Statskontoret ska vidare undersöka kunskapsnivån om korruption, vilka interna riktlinjer som finns i den kommunala sektorn samt hur den kommunala revisionen arbetar med att förebygga korruption. Slutligen ska Statskontoret analysera behovet av eventuella åtgärder. Statskontoret ska löpande informera regeringen (Finansdepartementet) om uppdragets genomförande.

Arbetet ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 10 juni 2012.

Skälen för regeringens beslut

Eventuell förekomst av korruption är ett allvarligt samhällsproblem. Kommuner och landsting hanterar cirka 20 procent av bruttonationalprodukten. Det är av stor betydelse att dessa resurser hanteras på ett korrekt sätt. Några mer heltäckande studier om förekomsten av korruption inom den kommunala sektorn saknas i dagsläget. Det råder olika uppfattningar om hur vanligt förekommande korruption är, vilka skälen är till att korruption ibland förekommer och vilka åtgärder som bör vidtas. Det finns därför ett behov av ett mer utförligt underlag om hur problembilden ser ut inom kommuner och landsting samt i kommun- och landstingsägda företag.

Ärendet

Bakgrund

Under år 2010 och 2011 har ett antal fall av mutor och korruption i svenska kommuner framhållits i media. Olika uppfattningar råder kring hur utbredd problematiken med mutor och korruption är och vilka skälen är att mutor förekommit i de uppmärksammade kommunerna.

Transparency International Sverige är en oberoende ideell organisation som tillsammans med ytterligare ett hundratal nationella avdelningar världen över ingår i det globala nätverket Transparency International. Organisationen framställer årligen ett index som ger uttryck för en uppfattning om hur hög korruptionen är i olika länder (Corruption Perception Index, CPI). Denna framställs med hjälp av en expertgrupp som består av företrädare från olika sektorer och institutioner i samhället samt genom frågor till befolkningen. År 2010 har Sverige inom detta index, med anledning av andra länders förbättrade placering, hamnat på en fjärdeplats, från att år 2008 ha befunnit sig på en förstaplats.

Omfattningen av korruption har bl.a. belysts av Brottsförebyggande rådet (Brå). Rapporten *Korruptionens struktur i Sverige 'Den korrupte upphandlaren' och andra fall om mutor, bestickning och maktmissbruk* (Rapport 2007:21) är en inledande studie i vilken en genomgång görs av Riksenhetens mot korruption ärenden under år 2003–2005. Rapporten *Karteller och korruption. – Otillåten påverkan mot offentlig upphandling* (Rapport 2010:9) är en rapport av förstudiekaraktär i vilken intervjuer gjorts med 28 personer som bedöms ha insikt om problem med korruption och kartellbildning. Brå genomför för närvarande inte något arbete rörande korruption.

Utredningen mot mutor (Ju 2009:5) lämnade i juni 2010 betänkandet Mutbrott (SOU 2010:38) i vilket det bl.a. föreslås att reglerna om trolöshet mot huvudman, givande av muta och tagande av muta samlas i ett kapitel i brottsbalken. I betänkandet föreslås också en svensk kod om gåvor, belöningar och andra förmåner i näringslivet. Förslagen syftar till att åstadkomma en modern, ändamålsenlig och lättillgänglig reglering av mutbrotten med tydligare gränser för vad som är straffbart. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Forskning rörande korruption bedrivs vid flera av landets universitet. Vid Linnéuniversitetet i Växjö, Linköpings universitet och Lunds universitet pågår för närvarande forskning som ingår som ett led i ett större projekt ”Tillit och korruption i lokalpolitiken”. Inom projektet genomförs en enkätundersökning till förtroendevalda och ledande tjänstemän i kommunerna. Projektet kommer att pågå under åtminstone en del av år 2012. Forskning inom korruption bedrivs även vid Göteborgs universitet.

Uppdraget

Statskontoret ska ta fram ett underlag för bedömning av situationen rörande korruption inom kommunernas och landstingens verksamhet.

Med korruption avses, inom ramen för detta uppdrag, den definition som används av Transparency International, vilken innebär att utnyttja sin maktposition för att gynna sig själv eller ett intresse som står denne nära.

En uppföljning av den kartläggning som bland annat Brå gjort av ärenden inom Riksenhetens för korruption verksamhet avseende åren 2003–2005 är en utgångspunkt för arbetet tillsammans med andra liknande analyser. Utöver en rättsfallanalys bör Statskontoret sammanställa forskning på området.

Inriktning

Undersökning av uppfattningen om korruption hos förtroendevalda och tjänstemän i kommuner och landsting

I uppdraget ingår att, genom kontakter med förtroendevalda och tjänstemän, undersöka hur uppfattningen om förekomsten av korruption ser ut. För att fånga eventuella regionala skillnader bör Statskontoret vid dessa kontakter eftersträva ett brett urval av representanter från olika kommuner, landsting samt kommun- och landstingsägda företag.

På en internationell nivå framhålls ibland att korruption förekommer mer inom vissa sektorer än andra. Statskontoret ska därför undersöka om så är fallet inom kommuner, landsting samt kommun- och landstingsägda företag, t.ex. när offentliga upphandlingar genomförs enligt upphandlingsregelverket.

Om det inom kommuner, landsting samt kommun- och landstingsägda företag förekommer särskilda insatser för att förhindra korruption, ska det framgå av redovisningen vilka dessa insatser är.

Undersökning av revisorernas åtgärder för att förhindra korruption

Statskontoret ska undersöka hur de kommunala revisorerna arbetar med att förebygga korruption. Av redovisningen ska framgå vilka åtgärder som vidtas av revisorerna i detta arbete.

Undersökning av kunskapsnivån rörande regler och interna riktlinjer för att förebygga korruption i kommuner och landsting samt kommun- och landstingsägda företag

Statskontoret ska inom ramen för de kontakter som tas med förtroendevalda, tjänstemän och revisorer inom kommunerna, landstingen samt de kommun- och landstingsägda företagen, undersöka

kunskapsnivån om det regelverk som finns i dag för att förebygga korruption. Detta gäller även kännedom om eventuella interna riktlinjer.

Undersökning av leverantörers uppfattning om förekomsten av korruption inom den kommunala sektorn

Statskontoret ska, genom kontakter med branschorganisationer som representerar leverantörer till offentlig sektor, undersöka leverantörernas uppfattning om förekomsten av korruption vid affärsförbindelser med den kommunala sektorn.

Undersökning av arbete mot korruption i de nordiska grannländerna

Statskontoret ska, genom kontakter med åklagarmyndigheter och eventuellt andra relevanta kontakter i de nordiska grannländerna, översiktligt beskriva om och i så fall hur arbete mot korruption bedrivs.

Analys av relevanta åtgärder samt goda exempel

Med utgångspunkt i vad som framkommer i Statskontorets undersökningar, både när det gäller uppfattningar och befintligt regelverk, ska myndigheten analysera behovet av åtgärder som skulle kunna bidra till att minska förekomsten av korruption samt redovisa vilka dessa åtgärder skulle kunna vara. Statskontoret ska också redovisa goda exempel på lokala åtgärder mot korruption.

Uppdragets genomförande

Statskontoret ska samråda med Ekobrottsmyndigheten, Brå, Åklagarmyndigheten samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Redovisning

Statskontoret ska löpande informera Regeringskansliet om uppdragets genomförande. Statskontoret ska slutredovisa arbetet till regeringen (Finansdepartementet) senast den 10 juni 2012.

Eventuella rättsliga, finansiella och andra konsekvenser av förslagen ska redovisas.

På regeringens vägnar

Peter Norman

Charlotte Brunlid